

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-664-5-11>

LYUBOV DOLUK'S DIARY PROSES AS A CHRONICLE OF THE FIRST YEARS OF THE WAR

ЩОДЕННИКОВА ПРОЗА ЛЮБОВІ ДОЛИК ЯК ХРОНІКА ПЕРШИХ РОКІВ ВІЙНИ

Kulinska Ya. I.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Language Studies,
Bogomolets National Medical
University
Kyiv, Ukraine*

Кулінська Я. І.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мовної підготовки,
Національний медичний університету
імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

У часи радикальних змін і тяжких випробувань традиційно зростає інтерес суспільства до документальних жанрів, і російсько-українська війна не є винятком. Багато співвітчизників прагнуть зафіксувати свій екстремальний досвід: служба у війську, життя в окупації, повсякдення в тилу, однак під російськими обстрілами. Сучасна українська література стрімко збагачується сотнями нових авторів і видань.

У масиві новітньої воєнної прози дедалі вагомішого значення набувають тексти, написані жінками, зокрема в жанрі еґо-документалістики. Від початку повномасштабного вторгнення саме вони сформували жіночий наратив, що репрезентує жіночий погляд на війну та збагачує сучасну мілітарну літературу новими сенсами. Серед найвідоміших: «Лютий лютий 2022» Дар'ї Бурої та Євгенії Подобної (2022), «Київська симфонія – 22» Ірен Роздобудько (2022), «Форпост "Охтирка"» Євгенії Подобної (2023), «Київ. Жінки. Війна» Міли Іванцової (2023), «Полон» Валерії «Нави» Суботіної (2024) та багато ін.

Та попри чималу кількість жіночих воєнних щоденників, їх не вивчають системно, тому окреме дослідження є виправданим і актуальним.

Теоретичну основу дослідження становлять праці як іноземних науковців, зокрема Міхала Гловінського [7], Марії Голашевської [8], так і вітчизняних літературознавців Олександра Галича [1], Тетяни Черкашиної [6], Катерини Танчин [5]. Новітні підходи до класифікації щоденникового жанру пропонують Марта Варикаша, Ірина Горячок, Анна Ільків.

Мета цієї роботи полягає у цілісному дослідженні щоденника «Псалми Любові» (2025) української письменниці Любові Долик, зокрема, вирізненні його головних концептів, аналізі змістового наповнення та осмисленні специфіки жіночого письма в контексті жанрової теорії.

Одразу зауважимо: видання «Псалми Любові» Л. Долик є унікальним за своєю природою. Це не традиційна белетристика, а документальне свідчення, щоденник перших трьох років війни; авторка веда його постійно, фіксуючи події загальнонаціонального, локального та приватного рівнів, що так докорінно трансформували життя українського суспільства.

Хронологічні межі «Псалмів...» охоплюють період від 24 лютого 2022 року до 26 січня 2025 року. Наративна структура щоденника Л. Долик вибудована на принципі дихотомії двох взаємопов'язаних площин – суспільно-політичної та приватної. Перша репрезентує фіксацію воєнних подій, їхній вплив на життя держави в цілому та суспільну реакцію в умовах постійної загрози. Друга – зосереджена здебільшого на екзистенційних трансформаціях: переосмисленні родинних стосунків, морально-ціннісних категорій, суспільного/власного життя авторки «до» та «після» 24 лютого 2022 року. Воєнна реальність у тексті окреслюється через конкретні деталі: присутність на вулицях військових і техніки, а в місті – вимушених переселенців, трагічні наслідки ракетних атак («...я бачила, як маленький срібний предмет летить небом. Як він падає ...» [4, с.146]) тощо. Після фіксації подій авторка міркує й аналізує їхню суспільну вагу, вписуючи тим самим власні рефлексії в ширший контекст осмислення сьогодення. Зазначимо, що оцей приватний сегмент навіть ширший, аніж суспільно-політичний, і є багатовимірним, адже охоплює і професійну самореалізацію письменниці (у державній установі та письменницьку діяльність), і родинний простір, де авторка одночасно є дружиною/мамою/бабусею, а також засвідчує її громадянську позицію. Особливу роль відіграє інтертекстуальний та комунікативний пласти записів – численні згадки про друзів, колег, спільні поїздки на фестивалі, участь в презентаціях книжок (своїх і колег по письменницькому цеху), прочитані твори та їхній аналіз тощо. Любов до слова й інтелектуальна рецепція світу письменниці постають у щоденникових записах як стратегії збереження внутрішнього опору новим реаліям, як спосіб зберегти цілісність власного «Я» посеред хаосу війни. Згадується у нотатках і волонтерська праця авторки: плетіння маскувальних сіток для фронту, поетичні виступи перед захисниками тощо. Значна частина записів присвячена родинному побуту в умовах війни: переживання за рідних під час повітряних тривог, приготування їжі зі світлом ліхтарика

через блекаути унаслідок російських обстрілів, робота на землі як спосіб психологічного відновлення та ін.

Тема війна в щоденнику Л. Долик пронизує абсолютно всі її записи і постає через екзистенційну рецепцію буденності, де вона розчинена у кольористиці одягу, метафориці природних явищ та тілесних відчуттях. Діаристка зазначає нову дійсність прямо: «...війна, війна довкола, війна в усіх-усіх проявах буття...» [4, с.272] або асоціативно: «Вечір стрімко падає на місто, як уламки підбитої російської ракети» [4, с.70]. Окрім цього, явище війни в «Псалмах...» концептуалізується і як причина переформатування ціннісних орієнтирів мільйонів українців, й авторки зокрема, віднині це особливе поняття, що назавжди увиразнило справжню вагу людського життя: «Я навчилася цінувати себе й своє життя. І любов до рідних, дорогих мені людей у мене тепер у дії, а не лише в словах» [4, с. 207].

Структурно щоденник Л. Долик вибудований за принципом лінійної хронології, це створює ефект документальної достовірності та безпосередньої присутності реципієнтів. Сьогодніні записи органічно доповнюються ретроспективними екскурсами письменниці – здебільшого, це спогади про дитинство чи епізоди з родинного життя. Ці звернення в минуле створюють виразний смисловий контраст із подіями 2022–2025 рр. і допомагають авторці не лише розкрити причинно-наслідкові зв'язки сучасних катаклізмів через призму історичної тяглості, а й виконують тут психотерапевтичну функцію. Така реконструкція родової пам'яті постає як пошук опертя у власному корінні, намагання стабілізувати внутрішній стан, перетворити приватну історію на джерело духовної стійкості. Такі ретроспективні екскурси додають авторській розповіді ще й емоційної амплітуди.

Окремо звернімо увагу, що текст «Псалмів...» вирізняється особливим ліризмом та поетизацією. Вірші, яким так ясно помережані щоденні записи діаристки, органічно взаємодіють з основним текстом, і той часто набуває ритмізованого звучання. Серед поезій домінує громадянська лірика, де образ України постає не абстрактною категорією, а живою людиною, яка страждає, бореться і потребує підтримки й захисту. Наскрізним у творах є мотив любові – до Батьківщини, родини, ближнього, – що перетворює патріотизм у візі письменниці на акт жертвовного служіння та здатність долати випробування через глибоку віру. Окрему увагу приділено авторським роздумам над соціальною місією митця в часи суспільних потрясінь і зламів, відповідальності та його духовній силі, потребі бути духовним поведирем для народу.

Щоденникова проза «Псалмів...» Л. Долик сприймається як світла і рефлексивна, у деяких нотатках наближаючись до молитовних

звернень – до Бога, неба або внутрішнього світла. Одна з цільних її тем-одкровенень – переосмислення віри. На початках авторка переживає внутрішній протест і навіть подумки конфліктує зі Всевишнім, однак поступово приходить до прийняття: «Уперше з початком війни стала казати «Дякую». Мала страшну претензію до Бога...» [3, с. 249]. З часом біль і шок від випробування війною трансформується у молитву, а фіксація подій – у духовний досвід. Записи письменниці еволюціонують від хроніки пережитого до синтезу особистого та національного; а в подальших нотатках віра стає основою стійкості та суспільного єднання.

Підсумовуючи, зазначимо: авторський щоденник «Псалми Любові» Л. Долик репрезентує унікальний досвід цивільної авторки, яка неочікувано для себе опинилася у новій воєнній реальності; щоденні нотатки письменниці – це синтез відлунь загальнонаціональних подій з інтимними переживаннями родинного і особистого життя. Авторка дотримується основних жанрових вимог: усі записи точно датовані, розміщені за хронологічним принципом, відверта й щира оповідь ведеться від першої особи. Разом із тим у тексті є ретроспективні вкраплення, які, на нашу думку, є не так порушенням жанрового канону, як радше свідченням сучасної трансформації щоденника та розширення його можливостей.

Література:

1. Галич О. Українська документалістика на зламі тисячоліть: специфіка, генеза, перспективи : монографія. Луганськ : Знання, 2001. 246 с.
2. Герасименко Н., Кулінська Я. Жіночий воєнний щоденник: проблематика, жанрові особливост. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2024. Вип. 33. Т. 2. С. 159–165.
3. Долик Л. Нотатки на полях війни/Вічність трива цей день. *Художні хроніки війни*. Тернопіль : Джура, 2023. С. 242–266.
4. Долик Л. Псалми любові. Тернопіль : Джура, 2025. 352 с
5. Танчин К. Щоденник як форма самовираження письменника : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.06. Тернопіль, 2005. 20 с.
6. Черкашина Т. Мемуарно-автобіографічна проза ХХ століття: українська візія : [монографія] / за наук. ред. О. А. Галича. Харків : Факт, 2014. 380 с.
7. Głowiński M. Powieść a dziennik intymny w teogoż : Prace wybrane. Kraków, 1997. Т. 2: Narracje literackie i nieliterackie. Pp. 65–84.
8. Gołaszewska M. Poetyka factuit: Szkic o pogranicza estetyki i teorii literatury. Wrocław ; Warszawa ; Kraków ; Gdańsk ; Łódź : Zakład

Narodowy imienia Ossolińskich; Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1984. 68 s.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-664-5-12>

LOVE AS A SPACE FOR IDENTITY CONSTRUCTION IN LOUISE ERDRICH'S NOVEL THE MIGHTY RED

ЛЮБОВ ЯК ПРОСТІР КОНСТРУЮВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ Л. ЕРДРІЧ «THE MIGHTY RED»

Kurylo S. M

*Postgraduate Student at the Department
of World Literature,
Ivan Franko National University of Lviv
Lviv, Ukraine*

Курило С. М.

*аспірантка кафедри світової
літератури,
Львівський національний університет
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Економічна криза 2008 року увійшла в історію не лише як крах фінансових індексів, а як радикальний антропологічний злам. У романі американської письменниці Л. Ердріч «*The Mighty Red*» (2024) фінансова катастрофа постає не просто тлом, а структурним чинником, який визначає, що і як відчують персонажі, якими словами вони говорять про кохання, на що сподіваються і що втрачають. Коли стан прекарності – постійної матеріальної загрози – стає нормою буття, приватна сфера перестає бути автономним сховищем. Любов, кохання, шлюб та інтимність перетворюються на зони, де суб'єкт намагається віднайти втрачену онтологічну опору. Наукова проблема полягає в тому, щоб дослідити, як саме економічна прекарність трансформує почуття, перетворюючи кохання на інструмент стабілізації ідентичності. Любов функціонує як механізм наративного самозбереження: спосіб утримати відчуття безперервності «я» тоді, коли соціальні структури (земля, родина, професія) втрачають стабілізуючу функцію. Така інтерпретація спирається на концепцію наративної ідентичності П. Рікера, відповідно до якої суб'єкт існує як історія, що постійно переоповідається [5, с. 162]. У «*The Mighty Red*» ця історія руйнується економічною кризою: минуле втрачає цінність, майбутнє блокується економічною нестабільністю, а теперішнє редукується до режиму виживання. Кохання в такій ситуації стає спробою сконструювати мінімальну зв'язність там, де соціальна реальність її більше не